

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ПОЛІТИКА

(назва навчальної дисципліни)

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення підсумкового контролю
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії**

зі спеціальності

(шифр і назва спеціальності)

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Кафедрою УП та ЕП, протокол№.... від..... (до 25.04.2016)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Підсумковий контроль успішності навчання здобувачів з дисципліни «Соціальна економіка та політика» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною проводиться у формі семестрового диференційованого заліку відповідно до графіку навчального процесу спеціальності.

Семестровий залік – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Завданням заліку є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу залік оцінює рівень засвоєння здобувачем компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Семестровий залік охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування здобувачами компетентностей. Типовий приклад екзаменаційного білету наведено у розділі «Завдання для підсумкового контролю успішності навчання».

Перелік завдань для підсумкового контролю складається з 2 завдань – теоретичного (тести) та практичного (задача), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки здобувача і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Підсумковий модульний білет включає 20 тестів закритого та відкритого типу, 1 стереотипну, 1 діагностичну задачу та евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Під час семестрового контролю у формі диференційованого заліку підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум – 100 балів) визначається як сума (проста) балів за результати успішності здобувача при поточному контролі.

Здобувач отримує право на виконання завдань підсумкового контролю допуск до заліку, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі досягла 35 балів.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

2.1. Зразок підсумкового модульного білету

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній рівень доктор філософії

Спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна «Соціальна економіка та політика»

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬ ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА (ТЕСТИ)

Оберіть одну правильну відповідь:

1. Основою соціальної рівності є:

- а) централізований розподіл матеріальних благ за принципом “кожному — за потребою”;
- б) централізований розподіл матеріальних благ за принципом “кожному — за працею”;
- в) ліквідація приватної власності;
- г) рівність всіх перед законом.

2. “Беверіджська” модель соціальної політики передбачає:

- а) жорстокий зв’язок між рівнем соціального захисту та строком професійної діяльності;
- б) обмежену відповідальність уряду за соціальне забезпечення всіх громадян;
- в) право на мінімальну захищеність будь-якої людини;
- д) досягнення в суспільстві соціальної справедливості.

3. Європейське співтовариство виділяє наступні моделі соціальної політики:

- а) ліберальну та католицьку;;
- б) “бісмаркову” та “беверіджську”;
- в) соціал-демократичну;
- г) консервативну.

4. Базовим державним соціальним стандартом є:

- а) прожитковий мінімум;
- б) рівень бідності населення;
- в) межа малозабезпеченості;
- г) мінімальний розмір пенсії.

5. До економічно активного населення належать:

- а) наймані та самостійні працівники;
- б) учні, студенти, слухачі, що навчаються в денних учбових закладах;
- в) курсанти, що навчаються в денних учбових закладах;
- г) особи, які отримують пенсію за інвалідністю.

6. Колективна трудова суперечка (конфлікт) – це розбіжності, які виникли між роботодавцем та найманим працівником, відносно:

- а) встановлення нових мінімальних соціальних нормативів;
- б) встановлення норм оплати праці за роботу у нічний час, за роботу працівників, молодших 18 років;
- в) виконання колективного договору, угоди або окремих їх положень;
- г) встановлення розміру мінімальної заробітної плати.

7. Соціальна інфраструктура – це

- а) міра рівності (нерівності) життєвого становища людей, класів і соціальних груп, що об'єктивно зумовлюється рівнем матеріального та духовного розвитку суспільства;
- б) система правових, економічних і організаційних заходів, необхідних для компенсації доходу людини у випадках втрати працездатності;
- в) платні послуги підприємств і установ житлово-комунального господарства, побутового обслуговування, зв'язку, пасажирського транспорту, правових служб та ін.;
- г) особливий комплекс галузей народного господарства, праця в яких спрямована безпосередньо на людину і суспільство в цілому.

8. Чим відрізняється реальна заробітна плата від реальних доходів працівників:

- а) реальна заробітна плата є лише одним із елементів реальних доходів населення;
- б) реальна заробітна плата та реальні доходи – це одне й те ж саме;
- в) реальні доходи є частиною заробітної плати;
- г) реальна заробітна плата – це грошові надходження, а реальний дохід це – натуральні надходження.

9. Рівень бідності – це:

- а) сума коштів, яких не вистачає бідному населенню країни в цілому до визначеної межі бідності;
- б) питома вага сімей (домогосподарств), у яких рівень споживання (доходів) на одну особу є нижчим від визначеної межі бідності;
- в) відхилення величини доходів або витрат бідних від визначеної межі бідності;
- г) вартісний поріг доходу (витрат), нижче якого є неможливим задоволення основних потреб людини.

10. Законними є страйки:

- а) з вимогами про зміну державних кордонів, а також з вимогами, що порушують права людини;
- б) які оголошені та розпочаті без додержання найманими працівниками, профспілкою, об'єднанням профспілок чи уповноваженими ними органами положень чинного законодавства;
- в) які оголошені або проводяться під час здійснення примирних процедур, передбачених законодавством;

г) які проводяться, якщо примирні процедури не привели до вирішення колективного трудового спору або власник ухиляється від примирних процедур.

ОБЕРІТЬ ДЕКІЛЬКА ПРАВИЛЬНИХ ВІДПОВІДЕЙ:

11. Бюджет Пенсійного фонду України формується за рахунок:

- а) збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що сплачується підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами;
- б) коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів;
- в) добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян;
- г) сум фінансових санкцій, штрафів, передбачених за порушення сплати податків;
- д) будь-яких надходжень.

12. У світовій практиці дедалі застосовується багаторівнева система пенсійного забезпечення, яка має такі складові:

- а) солідарна система;
- б) кредитна система;
- в) обов'язкова накопичувальна система;
- г) добровільна накопичувальна система.

13. За терміном дії можна виділяють наступні види бідності:

- а) тимчасову;
- б) абсолютну;
- в) структурну;
- г) відносну.

14. Система квотування робочих місць для підприємств України встановлює норматив робочих місць для забезпечення працевлаштування інвалідів у розмірі:

- а) 4% від загальної чисельності працюючих;
- б) 1% від загальної чисельності працюючих;
- в) 1 робочого місця, якщо кількість працюючих 15-25 осіб;
- г) 1 робочого місця, якщо кількість працюючих 15-25 осіб.

15. Економічно неактивне населення — це:

- а) особи, що виконують роботу без оплати на сімейному підприємстві;
- б) учні, студенти, курсанти, що навчаються в денних навчальних закладах;
- в) особи, які одержують пенсію за віком або на пільгових умовах;
- г) особи, котрі одержують пенсію у зв'язку з інвалідністю;
- д) інші особи, яким немає необхідності працювати незалежно від джерела доходу.

ДОПОВНІТЬ ТВЕРДЖЕННЯ, ВПИСАВШИ СЛОВА У ВІДПОВІДНОМУ ВІДМІНКУ:

16. Держава як координуючий суб'єкт соціальної політики виконує функції ...

17. Рівень життя — це комплекс умов функціонування людини в сфері, що

проявляється в масштабі розвитку людей і характері їх задоволення.

18. На основі соціальних стандартів визначаються розміри основних соціальних гарантій:

19. Багатодітна сім'я має у своєму складі і більше дітей віком до років чи учнів денних відділень середніх спеціальних або студентів вищих навчальних закладів – до закінчення ними навчання, але не більш ніж досягнення віку років.

20. Людина відчуває на собі вплив суспільства через три головні соціальні інститути:

ЗАДАЧА (діагностична)

Виходячи з даних лікувально-профілактичних установ регіону, представлених в таблиці, розрахувати: зайнятість лікарняного ліжка; оборот ліжко-місця; середню тривалість перебування хворого на ліжко-місці; показник летальності.

Вихідні дані

Показник	Значення
Кількість середньорічних ліжко-місць, шт.	137460
Надійшло хворих, осіб	2760565
Виписано хворих, осіб	2592100
Померло, осіб	20995
Проведено всіма, тис. ліжко-днів	46980,4

ЗАДАЧА (евристична)

Використовуючи дані, наведені в таблиці, оцініть різницю у структурах споживчих витрат різних груп товарів та послуг домогосподарств країни. Проведіть оцінку споживання з точки зору груп товарів, з яких складається прожитковий мінімум.

Вихідні дані (у середньому за місяць, ум. од.)

Групи товарів та послуг	Великі міста	Малі міста	Міська місцевість	Сільська місцевість
М'ясо і м'ясопродукти	46,54	34,16	41,24	15,71
Молоко і молокопродукти	28,08	20,89	25,01	9,15
Яйця	9,87	6,29	8,34	1,75
Одяг	13,09	11,37	12,35	9,38
Взуття	17,54	17,08	17,34	15,32
Картопля	9,47	5,94	7,96	2,06
Фрукти, ягоди, горіхи, виноград	8,90	5,14	7,29	2,33
Комунальні послуги	30,78	32,68	31,59	18,14
Алкогольні напої	7,53	5,73	6,75	7,04
Побутова хімія	11,15	9,50	10,44	8,02
Відвідування культурних установ	6,61	3,87	5,44	1,75

Затверджено на засіданні кафедри УП та ЕП ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Зав. кафедри _____ (підпис) Екзаменатор _____ (підпис)

2.2. Перелік завдань для підсумкового контролю

Тести

1.Європейське співтовариство виділяє наступні моделі соціальної політики:

- а) ліберальну та католицьку;;
- б) “бісмаркову” та “беверіджську”;
- в) соціал-демократичну;
- г) консервативну.

2.В перелік інструментів соціальної політики не входить:

- а) оподаткування та фінансові трансфери;
- б) безготівкова допомога, житлові субсидії, “концесійні” картки;
- в) державне регулювання ціноутворення;
- г) захист від дискримінації при прийомі на роботу для окремих категорій громадян.

3.Базовим державним соціальним стандартом є:

- а) прожитковий мінімум;
- б) рівень бідності населення;
- в) межа малозабезпеченості;
- г) мінімальний розмір пенсії.

4.За якою ознакою виділяють нормативи раціонального та мінімального споживання, а також статистичні нормативи:

- а) за рівнем задоволення соціальних потреб;
- б) за характером задоволення соціальних потреб;
- в) за частотою задоволення соціальних потреб;
- г) за характером незадоволення соціальних потреб.

5.До економічно активного населення належать:

- а) наймані та самостійні працівники;
- б) учні, студенти, слухачі, що навчаються в денних учбових закладах;
- в) курсанти, що навчаються в денних учбових закладах;
- г) особи, які отримують пенсію за інвалідністю.

6.Соціальна інфраструктура – це

а) міра рівності (нерівності) життєвого становища людей, класів і соціальних груп, що об'єктивно зумовлюється рівнем матеріального та духовного розвитку суспільства;

б) система правових, економічних і організаційних заходів, необхідних для компенсації доходу людини у випадках втрати працездатності;

в) платні послуги підприємств і установ житлово-комунального господарства, побутового обслуговування, зв'язку, пасажирського транспорту, правових служб та ін.;

г) особливий комплекс галузей народного господарства, праця в яких спрямована безпосередньо на людину і суспільство в цілому.

7. Індекс людського розвитку розраховується на основі наступних показників:

- а) рівня грамотності населення країни та показника якості життя;
- б) рівня народжуваності та смертності;
- в) тривалості майбутнього життя та очікуваного довголіття;
- г) очікуваного довголіття, досягнутого рівня освіти і рівня життя.

8. До об'єктів соціальної політики не відносяться:

- а) пенсіонери, непрацездатне населення;
- б) суспільні організації;
- в) працездатне населення, яке втратило засоби для існування;
- г) працездатне населення.

9. Соціальне партнерство передбачає:

- а) двосторонню співпрацю роботодавців та державних органів влади в регулюванні соціально-трудових відносин;
- б) боротьбу профспілок та найманих працівників за соціальні, економічні та професійні права;
- в) тристоронню співпрацю роботодавців, найманих працівників та державних органів влади в регулюванні соціально-трудових відносин;
- г) двосторонню співпрацю роботодавців та найманих працівників в регулюванні соціально-трудових відносин.

10. Соціально вразливі верстви населення – це:

- а) групи соціального ризику;
- б) індивіди або соціальні групи, що мають більшу за інших ймовірність зазнати соціальних збитків від дії економічних, екологічних, техногенних та інших чинників сучасного життя;
- в) індивіди або соціальні групи, що не мають роботи, засобів до існування, не можуть отримати освіти та позбавлені житла;
- г) все населення країни.

Доповніть твердження, вписавши слова у відповідному відмінку:

1. Головним принципом розподілу соціальних благ за часів Радянського Союзу став принцип розподілу по
2. Основним джерелом фінансування соціальної політики в Україні є
3. «Держава загального добробуту» описана у працях
4. Виключно законами України визначаються: мінімальний розмір; мінімальний розмір за віком; неоподатковуваний доходів громадян; величина порогу ... грошових доходів .
5. Людина відчуває на собі вплив суспільства через три головні соціальні інститути:

6. Згідно Конституції України основні засади соціальної та гуманітарної політики держави визначає

7. Соціальному плануванню на рівні держави передують соціальне, а окремі елементи останнього є частиною планування.

2. Практичне завдання

У таблиці наведено показники розвитку людського потенціалу двох країн:

Країна	Середня очікувана тривалість життя, років	Рівень грамотності дорослого населення, %	Сукупна частка осіб, які навчаються, %	Реальний ВВП на душу населення (\$)
Європи	87	97,0	87	32000 + № по списку
Азії	83	90,0	60	1800 + № по списку

Визначте індекс людського розвитку окремо для кожної країни. Результати оцініть за шкалою та порівняйте. Зробіть висновки щодо факторів, які впливають на збільшення або зменшення ІЛР.

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результат семестрового заліку оцінюється в балах і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Мінімально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 25.

Максимально можлива кількість балів, які здобувач може отримати за результатами проведення підсумкового контролю – 40.

Виконання кожного завдання підсумкового контролю успішності здобувача оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX		незадовільно
1 – 34	F		

Підсумкова оцінка за залік з навчальної дисципліни «Соціальна економіка та політика» розраховується за формулою:

$$S = Z1 + Z2 + Z3,$$

де S – підсумковий максимальний бал, який здобувач може отримати за успішне виконання усіх завдань підсумкового контролю ($S=40$);

$Z1$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за тестові завдання ($Z1=20$);

$Z2$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 2 (діагностична задача) підсумкового контролю ($Z2=8$);

$Z3$ – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання завдання 3 (евристична задача) підсумкового контролю ($Z3=12$).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час заліку, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безтелесна Л. І. Прогнозування та регулювання ринку праці України / Л. І. Безтелесна. – Рівне : НУВГП. – 2010. – 221 с.
2. Гайдуцький П. І. Фінансування соціальної політики: навч. посіб. / П. І. Гайдуцький, О. Е. Подолева. – К. : УАДУ, 1995. – 64 с.
3. Ганслі Теренс М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки / М. Ганслі Теренс; Пер. з англ. О. Перепадя. – К. : Основи, 1996. – 240 с.
4. Гончарова С. Ю. Вивільнення найманих працівників: регіональні особливості. Наукове видання / С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова / Харків : Видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 169 с.
5. Гончарова С. Ю. Соціальна політика: навч. посіб. / С. Ю. Гончарова, І. П. Отенко. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2003. – 200 с.
6. Декларація МОП про основоположні принципи та права в сфері праці та механізм її реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/ilo_principles.shtml
7. Зомбарт В. Идеалы социальной политики / В. Зомбарт, пер. с нем. – С.Пб. : Вид. Элби, 1996. – 132 с.
8. Кодекс законів «Про працю України» / Верховна Рада України. Офіц. вид. – К.

: Парлам. вид-во, 2008. – 90 с.

9. Колот А. М. Соціальна політика в умовах глобалізації та лібералізації економічних відносин: здобутки, втрати, тенденції / А. М. Колот // Демографія та соціальна економіка: наук.-екон. та сусп.-політ. журн. – Київ : ІДСД НАН України, 2008. – Вип. 1 (9). – С. 23–44.

10. Колот А. М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку : монографія / А. М. Колот. – К. : КНЕУ, 2010. – 251 с.

11. Конвенція МОП про сприяння зайнятості та захист від безробіття № 168 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_182

12. Конституція України / В. Кузнєцов (уклад.). – Х. : Фактор, 2006. – 132 с.

13. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 р.р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www-mon.gov.ua/images/proekt2010_2020.doc.

14. Кривоконь Н. І. К 85 Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні : навчальний посібник / Н. І. Кривоконь. – Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 320 с.

15. Курило І. О. Соціально-економічна структура населення: еволюція, сучасність, трансформації : монографія / І. О. Курило. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2006. – 472 с.

16. Лібанова Е. М. Гнучкість та захищеність на ринку праці. Досвід України : монографія / Е. М. Лібанова, О. В. Макарова. – К. : НАНУ, 2007. – 495 с.

17. Лібанова Е. М. Соціально-демографічна політика в Україні у контексті принципів Програми дій МКНР (1994 р.) / Е. М. Лібанова, І. О. Курило // Демографія та соціальна економіка. – 2009. – № 2. – С. 12–27.

18. Лісогор Л. С. Якість трудового життя: чинники впливу та напрями покращення / Л. С. Лісогор // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 2 (18). – С. 43–52.

19. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз : монографія / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 328 с.

20. Манцуров І. Г. Регулювання соціально-економічного розвитку України / І. Г. Манцуров, І. К. Бондар, Є. О. Бугаєнко // Регулювання соціально-економічного розвитку України : колективна монографія; за ред. І. Г. Манцурова. – К. : ВД «Корпорація», 2010. – 195 с.

21. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України (1990 – 2001 р.р.). – К. : Фінанси, 2001. – 212 с.

22. Назарова Г. В. Управління соціально-трудовою сферою підприємства : монографія / Назарова Г. В., Гончарова С. Ю., Водницька Н. В. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 323 с.
23. Населення України. Трудова еміграція в Україні : монографія / відпов. ред. Е. М. Лібанова. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 233 с.
24. Новак І. М. Соціальний розвиток регіонів України: оцінка та напрями зменшення диспропорцій : монографія / І. М. Новак. – Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2008. – 196 с.
25. Павлюк В. Д. Соціальна політика. Навч. посіб. / В. Д. Павлюк, М. І. Приступа, В. І. Старцун // . – Хмельницький: ХНУ, 2006. – 214 с.
26. Про зайнятість населення : Закон України станом на 11 серпня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
27. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.
28. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
29. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12.01.2012 р. № 4312-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.
30. Семигіна Т. В. Введення у соціальну роботу: навч. посіб. / Т. В. Семигіна, І. М. Грига. – К. : Фенікс, 2001. – 288 с.
31. Скуратівський В. А. Соціальна політика : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, О. М. Палій, Е. М. Лібанова. – 2-ге вид., допов. та перероб. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – 365 с.
32. Скуратівський В. А. Соціальні системи та соціологічні методи дослідження : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, М. Ф. Шевченко. – К. : УАДУ, 1998. – 188 с.
33. Социальная политика : учебник / под общ. ред. Н. А. Волгина. — М. : Изд-во «Экзамен», 2002. — 736 с.
34. Соціально-трудові відносини: проблеми та гармонізації : колективна монографія / М. В. Семікіна, З. В. Смутчак, С. Р. Пасека, та ін. – Кіровоград : КОД, 2012. – 432 с.
35. Соціальний розвиток України: сучасні трансформації та перспективи / С. І. Бандур, Т. А. Заяць, В. І. Куценко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. – 2-ге вид. допов. і перероб. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 620 с.
36. Удотова Л.Ф. Соціальна статистика : підручник. / Л. Ф. Удотова. – К.: КНЕУ, 2002. – 376 с.

37.Холостова Е. И. Социальная політика : учеб. пособ. / Е. И. Холостова. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 204 с.

38.Шаульська Л. В. Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України : монографія / Л. В. Шаульська, О. Ф. Новікова, О. І. Амоша. – Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2010. – 488 с.

39.Шевчук П. І. Соціальна політика. / П. І. Шевчук. – Львів: Світ, 2003. – 400 с.

40.Ягодка А. Г. Соціальна інфраструктура і політика : навч. посіб. / А. Г. Ягодка. – К. : КНЕУ, 2000. – 212 с.

Ресурси Інтернет

Назва сайту	Адреса
Сервер Верховной Рады Украины.	www.rada.gov.ua/
ЛигаБизнесИнформ.	www.liga.net/
Нормативные акты Украины.	www.nau.kiev.ua/
Сайт Лига Киев	http: // search.liga.kiev.ua/.
Сайт социальной информация	http: // webua.net/socinform/dop_diti2002.htm.
Сайт украинского законодательства	http: // www.zakon.gov.ua/law.html
Сайт по защите прав человека	http://school-sector.relarn.ru/prava/ zakony/hrights/index.htm.
Украинское право.	www.ukrpravo.com/